

Bölüm 8

ORBİTA'NIN KEMİK ANATOMİSİ VE BAZI MORFOMETRİK ÖLÇÜMLER

Mahmut ÇAY¹

Göz küresi ile yardımcı oluşumlarının içinde bulunduğu ve bu yapıların bulunduğu boşluğa orbita denir. Orbita, burun kökünün her iki tarafında bulunan kemik yapıdan oluşmuş boşluklardır. Orbita, bir prizma şeklinde olup hacmi yaklaşık 27 ml civarındadır. Orbita'nın tabanı (giriş kısmı) ön tarafta, tepesi ise arka tarafta bulunur.

Orbita'nın dikdörtgene benzeyen giriş bölümü aditus orbitalis, kenarı ise margo orbitalis olarak isimlendirilir. Margo orbitalis'in üst kısmına margo supraorbitalis, alt kısmına margo infraorbitalis, dış tarafına margo lateralis ve iç kenarına da margo medialis denilir. Bu kenarların her biri farklı kemik yapıdan oluşmaktadır. Margo lateralis'i os zygomaticum, margo medialis'i maxilla'nın proc. frontalis'i, margo supraorbitalis'i os frontale ve margo infraorbitalis'i de os zygomaticum ve kısmen maxilla oluşturmaktadır.

Orbita'nın, farklı kemiklerden oluşan dört ayrı duvarı bulunmaktadır. Oluşan bu duvarlar sayesinde; göz dış etkenlerden korunur, göz küresini hareket ettiren kasların bağlanma noktası sağlanır ve iki göz arasındaki boyutsal ilişki belirlenmiş olur. Duvarları; üst tarafta paries superior, alt tarafta paries inferior, iç tarafta paries medialis ve dış tarafta paries lateralis olarak isimlendirilir.

Paries superior

Horizontale yakın bir planda bulunan üst duvarı, os frontale'nın pars orbitalis'i oluşturur. Bu kemik yapının içerisine çok azda olsa sfenoid kemiğin ala minor'u katılır. Facies orbitalis olarak isimlendirilen bu yüzün dış tarafında glandulae lacrimalis'in yerleştiği fossa glandulae lacrimalis bulunur. Bu yüzün iç tarafında ise varyasyonel olmakla birlikte spina trochlearis veya fovea trochlearis bulunmaktadır. Arka tarafta sfenoid kemik ala minor'unun iki kökü arasında, orbita'nın tepesine denk gelen yerde canalis opticus bulunmaktadır. Bu kanalın içerisinden a. ophthalmica ve n. opticus geçerek orbita'ya giriş yapar.

¹ Uşak Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, Uşak, Türkiye.

Foramen supraorbitale, orbita'nın medial duvarına daha yakındır. Foramen supraorbitale'nin yeri ile orbita'nın lateral ve medial duvarlarına olan uzaklıkları arasındaki oran yaklaşık 1,70-1,80 arasında değişmektedir. Yine foramen supraorbitale'nin kafatası median hattına olan uzaklığı ile orbita'nın lateral duvarına olan uzaklığı arasındaki oran ise yaklaşık 1-1,10 arasında değişmektedir.

Foramen supraorbitale'nin anatomisi kişiye göre değişkenlik göstermektedir. N. supraorbitalis ve dallarının çıkış yerleri supraorbital endoskopik cerrahi girişimlerde, alın-yüz germe operasyonlarında ve ağız-çene-yüz cerrahisinde önemlidir.

KAYNAKLAR

1. Arıncı K, Elhan A. *Anatomi 1*. Cilt. Ankara: Güneş Kitabevi, 2006.
2. Kaçar, D, Barut Ç. *The Anatomy of The Orbita Wall and The Preseptal Region: Basic View*. Medical Journal of Islamic World Academy of Sciences. 2011; 19(1): 15-20.
3. Standring, S. *Gray's Anatomy: The Anatomical Basis of Clinical Practice*. London: Churchill Livingstone Elsevier, 2008.
4. Moore KL, agur AM. *Temel Klinik Anatomi* (Çev: Elhan A). Ankara: Güneş Kitabevi, 2006.
5. Moore KL, Dalley AF. *Kliniğe Yönelik Anatomi* (Çev: Şahinoğlu K). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, 2007.
6. Rene' C. *Update on Orbital Anatomy*. Eye (Lond.), 2006, (20), 1119-1129.
7. Turvey TA, Golden BA. *Orbital Anatomy for the Surgeon*. Oral Maxillofac Surg Clin North Am. 2012; 24(4):525-536.
8. Yıldırım M. *İnsan Anatomisi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, 2012.
9. Snell RS. *Klinik Anatomi* (Çev: Yıldırım M). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, 2004.
10. Sancak B, Cumhuriyet M. *Fonksiyonel Anatomi: Baş-Boyun ve İç Organlar*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 2008.
11. Bakırcı S, Kafa İM, Coskun İkiz İ, Büyükuysal MÇ, Barut Ç. *A Comparison of the Relationship between the Golden Ratio and Anatomic Characteristics of the Supra-orbital Foramen in Bare Skulls Belonging to the Byzantine Era and Modern Era*. International Journal of Morphology, 2016;34(2).
12. Bakırcı S, Kafa İM, Coskun İkiz İ, Büyükuysal MÇ, Barut Ç. *A Comparison of Anatomical Measurements of the Infraorbital Foramen of Skulls of the Modern and Late Byzantine Periods and the Golden Ratio*. International Journal of Morphology, 2016;34(2).
13. Mishra A, Shrestha S, Singh M. *Varying positions and anthropometric measurement of supraorbital and supratrochlear canal/foramen in adult human skulls*. Nepal Med. Coll. J. 2013;15(2):133-6.